

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Justitiedepartementet

Yttrande över Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. (SOU 2024:15)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

Det remitterade betänkandet innehåller förslag till ändring i följande författningar:

- Utlänningslagen (2005:716),
- Lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare,
- Utlänningsförordningen (2006:97),
- Förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktigmottagande m.m.,
- Förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet,
- Förordningen (2019:502) med instruktion för Migrationsverket och
- Förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen.

Ändringarna går i huvudsak ut på följande.

Utlänningslagen (2005:716)

- Utredningen föreslår att det nuvarande kravet på att anställningen ska göra det möjligt för utlänningen att uppnå en god försörjning för att ett arbetstillstånd ska beviljas ska ersättas med ett krav på att utlänningens lön ska uppgå till minst den medianlön för Sverige som senast publicerades av Statistiska centralbyrån vid tidpunkten för ansökan (lönekravet).
- Utredningen föreslår att utlänningen, vid en vistelse som kommer uppgå till högst ett år, har eller har ansökt om en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige.
- Utredningen föreslår att det nuvarande kravet gällande ICT-tillstånd¹, som innebär att en utlänning ska kunna försörja sig, ska ersättas med ett krav om att utlänningens

¹ ICT-tillstånd är ett uppehålls- och arbetstillstånd för företagsintern förflyttning av personal. Se betänkandets avsnitt 3.5.2 samt avsnitt 6.

lön minst ska uppgå till den lägsta månadslön som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen för att tillstånd ska kunna beviljas. Detta föreslås gälla om det alternativa kravet för yrken som ska undantas från lönekravet införs, för en mer enhetlig lagstiftning.

Gällande säsongsarbete är utredningens förslag att den sammanlagda tillståndstiden för ett eller flera tillstånd för säsongsarbete ska utökas från högst sex till högst nio månader under en tolvmånadersperiod.

- Utredningen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om undantag från lönekravet, att vissa yrkesgrupper ska uteslutas från möjligheten att beviljas arbetstillstånd och försörjningsförmågan.
- Utredningen föreslår att så kallade EU-blåkort² ska gälla för högst fyra år med möjlighet till förlängning, istället för nu gällande två år.
- Utredningen föreslår att den särskilda avgiften för den som har en utlänning anställd som inte har rätt att vistas eller arbeta i Sverige ska höjas från ett prisbasbelopp till ett och ett halvt prisbasbelopp. För överträdelse som har pågått under längre tid än tre månader ska avgiften höjas från två till tre prisbasbelopp. Samma höjningar ska göras för den som är uppdragsgivare, eller uppdragsgivare i tidigare led, i ett entreprenadförhållande där en underentreprenör har en utlänning anställd som inte har rätt att vistas i Sverige.
- Utredningen föreslår att systemet med så kallat spårbyte ska avskaffas genom att den bestämmelsen i utlänningslagen (5 kap. 15 a §) och andra bestämmelser som hänvisar till den, upphävs. Det innebär att möjligheten att ansöka om ett uppehållstillstånd för arbete och arbetstillstånd inifrån landet efter ett lagakraftvunnet avslagsbeslut på ansökan om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande i princip upphör.

Utlänningsförordningen (2006:97)

- Det föreslås vilka yrkesgrupper som inte får beviljas arbetstillstånd: personliga assistenter (undergrupp 5343 i SSK 2012) samt bärplockare (undergrupp 9210 i SSK 2012).
- Det föreslås att lönekravet enligt utlänningslagen inte gäller en utlänning som ansöker om arbetstillstånd för ett yrke där det bedöms finnas behov som inte kan tillgodoses med arbetskraft i Sverige, enligt bilaga 1 till förordningen. Det gäller inte heller en utlänning som ansöker om arbetstillstånd för ett yrke där det bedöms finnas behov som inte kan tillgodoses med arbetskraft i en viss del av Sverige, enligt bilaga 2 till förordningen. För dessa yrken gäller istället att lönen minst ska uppgå till den lägsta månadslön som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.

² Ett EU-blåkort är ett kombinerat uppehålls- och arbetstillstånd som arbetstagare från tredjeländ kan ansöka om i de flesta av EU:s medlemsstater och som ger innehavaren rätt att vistas i landet och arbeta i en högkvalificerad anställning. Se betänkandets avsnitt 3.5.1 samt avsnitt 12.2.

Utredningen lämnar också ett alternativt förslag som innebär att lönen ska uppgå till minst hälften av medianlönen för de yrken som undantas från lönekravet.

- Det föreslås att lönekravet inte heller ska gälla för utlänningar som innehar uppehållstillstånd för forskning och studier, och inte heller för vissa legitimerade yrken inom sjukvården. För dessa grupper ska istället gälla att lönen minst ska uppgå till den lägsta månadslön som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.

Om det alternativa förslaget med en lön motsvarande hälften av medianlönen i Sverige införs bör det gälla även för dessa grupper.

- En arbetsgivare till en utlänning som beviljats arbetstillstånd enligt 6 kap. 2 § 1 st utlänningslagen (det vill säga de nya reglerna om lönekravet samt om sjukförsäkring om vistelse på högst ett år) ska, under den tid som utlänningens tillstånd gäller hos den arbetsgivaren, skriftligen anmäla till Migrationsverket om anställningen upphör eller om anställningen aldrig tillträds.

Förordningen (2019:502) med instruktion för Migrationsverket

- Det föreslås att Migrationsverket årligen ska informera regeringen om yrken där missbruket med regelsystemet för arbetskraftsinvandring är så omfattande att yrkena bör uteslutas från möjligheten att beviljas arbetstillstånd.
- Det föreslås att Migrationsverket årligen ska ta fram förslag till regeringen på dels yrken där det bedöms finnas behov som inte kan tillgodoses med arbetskraft i Sverige, dels yrken där det bedöms finnas behov som inte kan tillgodoses med arbetskraft i en viss del av Sverige.

Förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen

- Det föreslås att Arbetsförmedlingen årligen ska bistå Migrationsverket med att ta fram förslag på dels yrken där det bedöms finnas behov som inte kan tillgodoses med arbetskraft i Sverige, dels yrken där det bedöms finnas behov som inte kan tillgodoses med arbetskraft i en viss del av Sverige. Myndigheten ska lämna sammanslutningar av arbetsgivare respektive arbetstagare samt andra berörda aktörer tillfälle att yttra sig.

Utöver ovan föreslås vissa följdändringar i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare samt i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktmottagande m.m. föreslås upphöra att gälla.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2025.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

I kommittédirektiv 2022:90 anges följande. En särskild utredare ska föreslå ändringar i det nuvarande regelverket för arbetskraftsinvandring. Syftet är att komma till rätta med missbruket av det befintliga systemet för arbetskraftsinvandring och utnyttjandet av utländska arbetstagare, bland annat genom att skapa ett nytt och effektivt system som fokuserar på att möta de behov av arbetskraft som finns på den svenska arbetsmarknaden. Utredaren ska analysera och ta ställning till hur ett nytt och effektivt system för arbetsmarknadsprövning vid arbetskraftsinvandring kan utformas, med beaktande av det EU-rättsliga regelverket och svenska åtaganden i handelsavtal. Utredaren ska analysera och ta ställning till hur systemet med så kallat spårbyte kan avskaffas, samt analysera och ta ställning till om den särskilda avgiften för den som anställer en utlänning som saknar rätt att vistas eller arbeta i Sverige ska höjas och differentieras. Uppdraget skulle ursprungligen redovisas den 31 juli 2023.

Utredningen fick därefter ett tilläggsdirektiv, kommittédirektiv 2023:25. I direktivet anges att utredaren inte ska fullfölja uppdraget att föreslå ett nytt och effektivt system för arbetsmarknadsprövning. Utredaren ska i stället ta fram förslag på åtgärder som skärper villkoren för arbetskraftsinvandringen, bland annat genom att föreslå regleringar som innebär att det ska krävas en heltäckande sjukförsäkring avseende hälso- och sjukvård och en viss lönenivå för att beviljas arbetstillstånd, men med möjlighet att föreskriva om ett lägre lönekrav för enskilda yrkesgrupper samt att vissa yrkesgrupper ska kunna exkluderas från möjligheten att beviljas arbetstillstånd. Utredaren ska också föreslå åtgärder som främjar den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen. Förslagen ska utformas på ett sätt som så långt som möjligt förenklar handläggningen, minimerar den administrativa bördan för arbetsgivare och möjliggör korta handläggningstider. Utredningstiden förlängs och uppdraget ska redovisas den 31 januari 2024.

I konsekvensutredningen anges följande. Sverige har sedan 2008 haft ett generöst utformat system för arbetskraftsinvandring, som utgår från att arbetsgivaren själv avgör sitt behov av att rekrytera arbetskraft från tredje land. Detta har lett till en relativt stor arbetskraftsinvandring till yrken där kraven på utbildning och yrkeserfarenhet är låga, samt till yrken där lönerna är låga. Det anges att det förekommer missbruk av regelverket, särskilt inom lågkvalificerade yrken i personalintensiva branscher. Syftet med utredningens uppdrag är att skärpa villkoren för arbetskraftsinvandring för att motverka missbruk av regelverket och minska arbetskraftsinvandringen inom lågkvalificerade yrken. Samtidigt är ett annat syfte med utredningens uppdrag att vidta åtgärder för att göra Sverige till ett mer attraktivt land för den högkvalificerade arbetskraft som Sverige är i behov av (betänkandet avsnitt 13.2).

Regelrådet finner att beskrivningen av bakgrund och syfte är godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

I konsekvensutredningen anges följande. En konsekvensanalys ska utgå från den situation och de effekter som förväntas uppstå om inga åtgärder vidtas eller beaktas. Nollalternativet är den situation som uppstår om inga åtgärder vidtas eller beaktas. Det är inte detsamma som att beskriva hur situationen är idag. Vid en beskrivning av nollalternativet kan bland

annat problemets varaktighet, förslagets omfattning, om det finns skäl att anta att problemet ökar eller avtar i betydelse och om det finns andra faktorer som kan väntas påverka problemet oavsett om åtgärder vidtas, beskrivas. Genom en jämförelse med nollalternativet tydliggörs förslagets inriktning, syfte och konsekvenser. I konsekvensutredningen beskrivs sedan detta utifrån de olika delförslagen (betänkandet avsnitt 13.4).

Gällande alternativa lösningar lämnas, som framgår ovan, dels ett alternativt förslag på lönekrav för undantagna yrken, dels ett alternativt förslag på beslutsordning. Gällande lönekravet, där ett alternativ som utredningen identifierat är ett krav på lägsta månadslön enligt kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen för yrken som ska undantas från lönekravet. Detta förslag anges ha fördelen att nivån anpassas till det aktuella yrket och att det inte påverkar den svenska arbetsmarknadsmodellen eftersom det är arbetsmarknadens parter som bestämmer lönenivån. Vidare anges de för- respektive nackdelar som ett sådant förslag kan ha. Det anges att en lämpligare ordning kan vara att i stället införa ett krav på att lönen ska uppgå till en viss andel av medianlönen. För bristyrken bör lönen uppgå till hälften av medianlönen för Sverige för att arbetstillstånd ska beviljas. Det lämnas i linje med det en alternativ utformning av regleringen i utlänningsförordningen (betänkandet avsnitt 5.9.3).

Det alternativa förslaget på beslutsordning är en lösning som anges stämma bättre överens med utlänningslagstiftningen i övrigt, att bemyndiga en myndighet med ansvar för området att meddela föreskrifter över de yrken som bör undantas från lönekravet. Myndigheten kan därmed regelbundet utfärda nya, uppdaterade föreskrifter vilket borde medföra en kortare handläggningstid än om ett regeringsbeslut ska fattas varje gång förteckningen ska ändras. Utredningen lämnar därför ett alternativt förslag i enlighet med beskriven ordning. Migrationsverket bör vara ansvarig myndighet för att besluta om föreskrifterna, eftersom det är förvaltningsmyndigheten för frågor som rör bland annat uppehållstillstånd och arbetstillstånd. Arbetsförmedlingen är förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor och ska stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden genom att bygga upp kunskap om arbetsgivarnas nuvarande och förväntade kompetensbehov. Arbetsförmedlingen bör därför ta fram ett underlag till Migrationsverket inför beslut. Arbetsförmedlingen ska ge sammanslutningar av arbetsgivare samt arbetstagare och andra berörda aktörer tillfälle att yttra sig. Migrationsverket bör därför årligen, i samråd med Arbetsförmedlingen, besluta om en förteckning över yrken där det bedöms finnas behov som inte kan tillgodoses i Sverige eller i en viss del av Sverige. Det anges att detta lämpligen görs i form av föreskrifter. Bilagorna till utlänningsförordningen med förteckningar över yrken bör inte införas om detta förslag genomförs. Förordningsändringarna i respektive myndighets instruktion ska i sådana fall heller inte införas utan istället ett nytt bemyndigande i utlänningsförordningen för Migrationsverket att, i samråd med Arbetsförmedlingen, årligen besluta om en sådan förteckning (betänkandet avsnitt 5.9.4).

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Kommittén har gjort en utförlig redovisning av såväl alternativa lösningar, och vägt för- och nackdelar med dessa, som effekter av om någon reglering inte kommer till stånd.

Regelrådet finner att beskrivningen av alternativa lösningar, liksom effekter av om någon reglering inte kommer till stånd, är godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

I konsekvensutredningen anges följande. I vissa fall påverkar förslagen de arbetsrelaterade tillstånd som har sin grund i EU-direktiv. Detta gäller förslaget på förändrat försörjningskrav

för ICT-tillstånd och tillstånd för säsongarbete, den förlängda tillståndstiden för EU-blåkort och tillstånd för säsongarbete, undantaget från lönekravet för forskare och studenter m.fl. samt införandet av en möjlighet för nyfödda familjemedlemmar till innehavare av ICT-tillstånd, EU-blåkort och forskare att ansöka om tillstånd inifrån Sverige. Detta gäller även förslaget om att utlänningar som innehar uppehållstillstånd för att söka arbete efter slutförd forskning eller efter slutförda studier får ansöka om vissa tillstånd inifrån Sverige. Utredningen bedömer att dessa förslag är förenliga med EU-regleringen som finns för respektive grupp. Detta behandlas också mer ingående inom respektive avsnitt. Slutligen anges att förslagen inte bedöms strida mot de internationella konventioner eller avtal som Sverige har förpliktat sig att följa (betänkandet avsnitt 13.12).

Regelrådet har inte funnit några skäl till att ifrågasätta förslagsställarens bedömning i denna del och finner att beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten är godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

I konsekvensutredningen anges följande. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2025. Eftersom det handlar om flera olika förslag som kommer att påverka hela systemet för arbetskraftsinvandring i Sverige behöver berörda aktörer få tid på sig att vidta åtgärder och anpassa sig till det förändrade regelverket. För att det redan vid ikraftträdandet ska finnas förslag på vilka yrken som bör undantas på grund av att behovet inte bedöms kunna tillgodoses med den arbetskraft som finns i Sverige eller i en viss del av Sverige bör Arbetsförmedlingen och Migrationsverket innan ikraftträdandet ges i uppdrag av regeringen att ta fram ett sådant underlag i god tid före denna tidpunkt.

Vidare anges att utredningens förslag innebär förändrade förutsättningar för att få arbetstillstånd i Sverige, vilket behöver kommuniceras tydligt för att ansökningar om arbetstillstånd ska vara så kompletta som möjligt när de ges in till Migrationsverket. Detta gäller såväl det nya lönekravet för arbetstillstånd och vilka yrken som undantas, som kravet på heltäckande sjukförsäkring. Även det förändrade försörjningskravet för ICT-tillstånd och tillstånd för säsongarbete behöver kommuniceras. För att inte skapa onödigt oro behöver det också vara tydligt att övergångsbestämmelser gäller endast under det första året efter att reglerna träder i kraft.

Det anges att arbetsgivarna också behöver få information om den anmälningsskyldighet som föreslås införas om utlänningen inte tillträder eller avslutar sin tjänst för att förslaget ska få avsedd effekt. Det behöver också finnas tillgänglig information om vad som händer när systemet med spårbyte avskaffas. För att åtgärderna som syftar till att främja högkvalificerad arbetskraftsinvandring ska få avsedd effekt, det vill säga att attrahera högkvalificerad arbetskraft till Sverige, behöver det även informeras om dessa lagändringar.

Slutligen anges att samtliga informationsinsatser bör göras av Migrationsverket och att informationen bör finnas tillgänglig på fler språk än svenska för att nå ut till de grupper som berörs (betänkandet avsnitt 13.14).

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskild hänsyn behöver tas till tidpunkt för ikraftträdande, liksom behovet av speciella informationsinsatser, är utförlig. Beskrivningen är därmed godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

I konsekvensutredningen anges följande. Förslaget som rör ett ändrat lönekrav kommer att påverka många av de företag som anställer arbetskraftsinvandrare i Sverige. I oktober 2023 fanns det drygt 21 600 personer i landet med ett arbetstillstånd enligt nuvarande lydelse av 6 kap. 2 § utlänningslagen, det vill säga att arbetstillstånd får ges till en utlänning som har ett anställningsavtal om anställningen gör det möjligt för honom eller henne att uppnå en god försörjning. 21 600 personer motsvarar 0,4 procent av alla anställda i Sverige. Dessa personer arbetar hos drygt 5 300 arbetsgivare och i relation till antalet företag i Sverige utgör det 1,6 procent av samtliga företag. En liknande uppskattning anges ha gjorts tidigare av Riksrevisionen. Denna visade att de arbetsgivare som försökt anställa med hjälp av arbetskraftsinvandringssystemet mellan 2008 och 2013 uppgick till ungefär 2,5 procent av de aktiva arbetsgivarna i riket. Majoriteten, 83 procent av det totala antalet företag i Sverige räknas som mikroföretag med 1 till 9 anställda. 14 procent av företagen har 10 till 49 anställda och kan räknas som små företag medan 3 procent har 50 eller fler anställda. I denna del hänvisar förslagsställaren till Migrationsverket, Riksrevisionen och SCB.

Vidare anges följande. Utredningen har i sina beräkningar tagit hänsyn till att flera av de yrkesgrupper och branscher som har en lön under medianlönen även har en lön som understiger 27 360 kronor – det vill säga kravet på en god försörjning. Detta anges innebära att många av de personer som har lägst löner, exempelvis inom de gröna näringarna, restaurangbranschen eller städbranschen, inte påverkas i någon större utsträckning av det föreslagna lönekravet eftersom de inte heller enligt nuvarande regler kommer att kunna beviljas arbetstillstånd framöver. Eftersom kravet på en god försörjning har gällt under en så kort tid har de fulla effekterna av lagändringen dock inte inträtt än. Förslagsställaren utgår därför i den fortsatta redovisningen i konsekvensutredningen från de grupper som har en lön som överstiger kravet på en god försörjning men som understiger det föreslagna lönekravet motsvarande medianlönen.

Det anges att de näringsgrenar som i störst utsträckning påverkas av ett lönekrav motsvarande medianlönen är hotell- och restaurangverksamhet, byggverksamhet samt utbildning. Det anges att en stor del av företagen, mellan 70-85 procent inom dessa näringsgrenar är mikroföretag.

Av de ansökningar som kom in till Migrationsverket år 2022 beviljades drygt 22 800. Om ansökningarna som avsåg bärplockare räknas bort beviljades drygt 16 500 ansökningar det året. Medianlönen för dessa uppgick till 42 000 kr. Av dessa hade 15 procent en månadslön som understeg 80 procent av medianlönen i Sverige vilket motsvarar cirka 2 500 beviljade tillstånd. Jämfört med kravet på en god försörjning innebär ett krav på en lön motsvarande medianlönen att ytterligare 2 000 utlänningar, eller 15 procent av de återstående beviljade tillstånden, inte har en lön som uppfyller det föreslagna lönekravet.

Den näringsgren som i störst utsträckning påverkas av ett utökat lönekrav är hotell- och restaurangverksamhet, där 88 procent av de berörda arbetskraftsinvandrararna arbetar. Det anges också att över hälften av arbetskraftsinvandrararna inom näringsgrenen vård och omsorg, sociala tjänster, hade en lön som understeg medianlönen år 2022. Exempel på yrkesgrupper är biomedicinska analytiker, tandtekniker och laboratorieingenjörer m.fl, undersköterskor och vårdbiträden. En tredjedel av yrkesgrupperna med hög kvalifikationsnivå hade en lön som inte nådde upp till lönekravet och det gäller främst läkare, sjuksköterskor och tandläkare. Andra yrkesgrupper bland arbetskraftsinvandrararna år 2022 där en stor andel inte nådde upp till ett lönekrav motsvarande medianlönen är exempelvis idrottsutövare och

fritidsledare, skönhets- och kroppsterapeuter, växtodlare inom jordbruk och trädgård samt bil-, motorcykel-, och cykelförare. Vidare skulle knappt 20 procent av de arbetskraftsinvandrare som år 2022 verkade inom näringsgrenen tillverkning och utvinning påverkas av förslaget lönekrav. Det handlar om driftstekniker, processövervakare, montörer och en mindre andel ingenjörer och tekniker.

Förslagsställaren bedömer att påverkan på de föreslagna exkluderade yrkesgrupperna, bärplockare och personlig assistent, blir begränsad eftersom dessa yrkesgrupper som huvudregel inte når upp till kravet på en god försörjning (betänkandet avsnitt 13.7.1).

Regelrådet finner att beskrivningen av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch är utförlig. Beskrivningen är därmed godtagbar.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

I konsekvensutredningen anges följande. Företagen i Sverige bedöms inte få några betydande ökade administrativa kostnader som följd av utredningens förslag. Kravet på en heltäckande sjukförsäkring kan i vissa fall, om arbetsgivaren tar på sig att ordna en sådan för arbetstagaren, innebära ett extra administrativt moment och kostnad. Även anmälningsskyldigheten om utlänningen aldrig tillträder eller avslutar sin anställning innebär en ny uppgift för företagen. Den bör dock i huvuddelen av fallen inte aktualiseras och bör även kunna lösas digitalt så att uppgiften inte blir en administrativ börda. I förlängningen kan denna uppgift också leda till minskad administration på grund av färre tillståndprocesser, då den kan bidra till att en längre tillståndstid beviljas vid exempelvis provanställningar. Den förlängda tillståndstiden för EU-blåkort bedöms minska administrationen då ett nytt EU-blåkort inte behöver sökas efter två år utan först efter fyra år.

Vidare anges att förslaget om ett lönekrav i nivå med medianlönen bedöms inte leda till några ökade administrativa kostnader utan istället i huvudsak påverka företagets möjlighet att kunna rekrytera arbetskraft från tredjeland. Att hitta arbetskraft med rätt kompetens har i sin tur påverkan på företagets möjlighet att kunna bedriva sin verksamhet. En försämrad kompetensförsörjning kan leda till ökade personalkostnader och/eller att verksamhet inte kan växa efter behov eller till och med avvecklas. Sammantaget kan en försämrad kompetensförsörjning medföra ökade kostnader för företagen och negativa konsekvenser på samhällsekonomin i sin helhet.

Det anges att om samtliga förslag genomförs bedöms antalet ansökningar hos Migrationsverket minska något, vilket kan leda till kortare handläggningstider. Detta kommer att påverka företagen positivt och kan leda till att kostnaderna per rekrytering går ner. Förutsägbarhet är viktigt för att företagen ska kunna planera och bedriva sin verksamhet. Förslagen kan leda till en viss minskad förutsägbarhet vid förlängningsansökningar av arbetstillstånd, i och med att förteckningen över yrken som undantas från lönekravet kan komma att ändras varje år, vilket kan påverka arbetsgivaren negativt vid planering av verksamheten. Det kostar också pengar att rekrytera och lära upp en anställd. Om den anställda är en utlänning med arbetstillstånd i ett yrke som omfattas av undantag från lönekravet, och denne inte får sin förlängningsansökan beviljad eftersom yrket inte längre undantas, skapar detta förutom en osäkerhet även ökade kostnader för arbetsgivaren som måste rekrytera någon annan (betänkandet avsnitt 13.7.2).

I konsekvensutredningen finns också ett eget avsnitt med utredningens beskrivningar av påverkan på kompetensförsörjningen. Där framgår exempelvis att om det inte finns

ekonomiskt utrymme för ett företag att erbjuda en lön motsvarande medianlönen i Sverige, kan konsekvensen av lönekravet bli att företaget inte kan rekrytera arbetskraft från tredjeländ. Detta kan hanteras genom att rekrytera arbetskraft inom Sverige eller att företaget behöver investera i utbildning för att säkerställa kompetensförsörjningen, vilket i sin tur medför ökade personalkostnader. I andra fall kan det leda till att företag behöver tacka nej till uppdrag eller affärer på grund av personalbrist. Det anges att det heller inte går att utesluta att lönekravet kan medföra att företag kan behöva avvecklas eller minska sin verksamhet som följd av sämre förutsättningar att hitta personal med rätt kompetens (betänkandet avsnitt 13.7.3).

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Det framgår att förslaget kommer att påverka samtliga företag som vill rekrytera utländsk arbetskraft. De berörda företagen kan finnas i samtliga branscher, även om vissa branscher hittills är mer vanligt förekommande än andra. Regelrådet har därför viss förståelse för utmaningen att beräkna förslagets effekter för företagen.

En administrativ kostnad uppstår när ett företag behöver upprätta, lagra eller överföra information till en myndighet. Den kan därmed uppstå oavsett om det finns digitala hjälpmedel för att utföra uppgiften. Regelrådet ställer sig därför frågande till utredningens ställningstagande att anmälningsskyldigheten om utlännningen inte tillträder, eller avslutar, sin anställning kan göras digitalt varför företagens administrativa börda inte skulle påverkas. I den delen som avser förslagets påverkan på företagens administrativa kostnader ser Regelrådet att det är relativt väl avgränsade moment som företagen åläggs att göra, som förslagsställaren sannolikt hade kunnat uppskatta tidsåtgången för. Vad gäller förslagets påverkan på företagens andra kostnader så har Regelrådet förståelse för att en beloppsmässig uppskattning inte är möjlig med anledning av att förslagets karaktär. Förslagets påverkan på företagens verksamhet är utförlig.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets påverkan på företagens kostnader och verksamhet är godtagbar.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets påverkan på företagens tidsåtgång är bristfällig.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

I konsekvensutredningen anges följande. Konkurrensförhållandena kan påverkas av det föreslagna lönekravet på två huvudsakliga sätt – dels genom mer schyssta konkurrensförhållanden mellan företag givet att missbruket inom arbetskraftsinvandringssystemet minskar, dels som följd av att det svenska näringslivets internationella konkurrenskraft påverkas som följd av ändrade förutsättningar för att klara kompetensförsörjningen.

Därefter redogörs för ett av syftena med att införa ett lönekrav i nivå med medianlönen – som är att minska risken för missbruk av arbetskraftsinvandringssystemet – och att missbruket bedöms vara som mest vanligt förekommande inom lågkvalificerade yrken. Eftersom det föreslagna lönekravet, jämfört med nuvarande försörjningskrav på 80 procent av medianlönen i Sverige, i huvudsak påverkar yrken med medel kvalifikationsnivå så bedöms lönekravet endast ha begränsad påverkan på missbruk av systemet. Ett krav i nivå med medianlönen kommer dock att få stort genomslag i restaurangbranschen, där arbetstagarna som regel har låg kvalifikationsnivå och där det finns problem med missbruk av systemet med arbetskraftsinvandring. Även många yrken i byggbranschen, som är en annan riskbransch,

påverkas av förslaget lönekrav. Det är därför troligt att ett lönekrav i vart fall i viss mån minskar förekomsten av missbruk.

Vidare anges att undantag från lönekravet inte ska gälla yrken där det finns särskild risk för arbetskraftsexploatering, men en avvägning behöver göras mellan risken för arbetskraftsbrist och risken för arbetskraftsexploatering. Ett system med undantag från lönekravet bedöms vara huvudsakligen positivt för företagen, jämfört med lönekrav utan undantag. I vilken mån det påverkar omfattningen av missbruk av systemet och exploatering av arbetskraft beror dock på i vilken mån myndigheterna kommer ha tillräckliga resurser för att göra kontroller.

Slutligen anges att en försämrad kompetensförsörjning för svenska företag kan påverka näringslivets internationella konkurrenskraft – dels som följd av ökade personalkostnader, dels som följd av minskad möjlighet att hitta arbetskraft med rätt kompetens. Lönekravet i nivå med medianlönen i Sverige kan påverka kompetensförsörjningen framför allt genom svårigheter att finna rätt kompetens i Sverige. Undantagen från lönekravet kan till viss del förbättra kompetensförsörjningen inom bristyrken i Sverige jämfört med ett system med enbart lönekrav på medianlönen eller dagens försörjningskrav på 80 procent av medianlönen (betänkandet avsnitt 13.7.4).

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag är godtagbar.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Regelrådet har inte kunnat utläsa en beskrivning av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden. Regelrådet har heller inte för egen del kunnat se någon sådan påverkan. En utelämnad beskrivning kan därför godtas i detta ärende.

Regelrådet finner att en utelämnad beskrivning av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden i detta ärende är godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

I konsekvensutredningen anges följande. De branscher som i störst utsträckning påverkas av ett lönekrav i nivå med medianlönen för arbetstagare från tredjeland är hotell- och restaurangverksamhet, byggverksamhet samt utbildning. En stor del av företagen, mellan 70-85 procent, inom dessa näringsgrenar är mikroföretag. För resterande näringsgrenar som påverkas är också en stor andel av företagen mikroföretag eller små företag. Utredningens förslag bedöms ha liten påverkan på företagens administration och därmed även liten påverkan på små företags administration.

Vidare anges att mindre företag kan i andra avseenden i högre grad än stora företag påverkas av förslaget lönekrav. Små företag som har arbetskraftsinvandrare anställda idag, och/eller har behov av arbetskraftsinvandrare framöver, påverkas i större utsträckning av minskad möjlighet att hitta arbetskraft med rätt kompetens. Även stora och medelstora företag påverkas av regleringen, men mindre företag har generellt inte samma ekonomiska utrymme att hantera ökade lönekostnader vilket kan bli en följd för att kunna behålla och rekrytera arbetskraft. Det kan i sin tur påverka företagens möjlighet att växa. Höjningen av den särskilda avgiften kan även den göra att små företag undviker att anställa medborgare från tredjeland av rädsla för att göra fel.

Slutligen anges att utredningen inte anser att särskild hänsyn ska tas till små företag vid regleringen, exempelvis vad gäller lönekrav eller anmälningsskyldighet. Sådana undantag skulle snarare öka risken för missbruk och skapa en snedvridning i konkurrensen (betänkandet avsnitt 13.7.5).

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskilda hänsyn kan tas till små företag vid reglernas utformning är godtagbar.

Sammantagen bedömning

Enligt Regelrådet har de flesta delasppekter i konsekvensutredningen beskrivits på ett godtagbart, eller till och med utförligt sätt. Särskilt kan exempelvis nämnas förslagsställarens beskrivning av alternativa lösningar, där för- och nackdelar med olika alternativ har synliggjorts. Regelrådet noterar att förslagsställaren i denna del även har upprättat ett alternativt förslag till författningstext. Även beskrivningen av berörda företag är utförlig. Regelrådet har konstaterat brister i beskrivningen av förslaget påverkan på företagens administrativa kostnader, vilket dock inte har haft påverkan på Regelrådets sammantagna bedömning av konsekvensutredningen.

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 15 maj 2024.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Lennart Renbjer och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Katarina Garinder Eklöv.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Katarina Garinder Eklöv
Föredragande